

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

Ali Məqamlı Rəhbərin ramazan ayının ilk günü İmam Xomeyni (r.ə) adına namazgahda Quran məclisinin iştirakçıları ilə videogörüşü zamanı etdiyi çıxış - 14 /Apr/ 2021

Mərhəmətli və Bağışlayan Allahın adı ilə.(1)

و الحمد لله رب العالمين و الصلاة و السلام على سيدنا محمد و آله الطاهرين و لعنة الله على اعدائهم اجمعين

Mübarək ramazan ayının gəlişi münasibətilə əziz İran xalqımızı və bütün böyük İslam ümmətini təbrik edirəm. Ümidvaram, bu mübarək ay sözün əsl mənasında xalqımız və böyük müsəlman ümməti üçün bərəkətli olacaq, inşallah. Bu gözəl, rəngarəng, təşəbbüs dolu görüşü təşkil etmiş əziz qardaşlarımıza təşəkkürümü bildirirəm. Həmçinin bugünkü görüşümüzün çox hörmətli moderatoru cənab Yaraqbafa da məclisi yüksək səviyyədə idarə etdiyi üçün çox sağ ol deyirəm. Öz tilavəti ilə bizi, həqiqətən də, feyzyab edən qardaşlarımızın hamısına təşəkkürümü bildirirəm. Ötən günlərin xatirələrini yada salmağımızdan çox məmnun oldum və ümidvaram, Allah-taala ömrümüz boyu, bütün bu illər ərzində bizi Quranla yoldaş etdiyi kimi, bundan sonra da son nəfəsimizə qədər bizi Quranla birgə, Quranın xidmətində edəcək, Quranla yaşadacaq, Quranla bu dünyadan aparacaq və Məhşər meydanına da Quranla gətirəcək, inşallah.

İranda dünya ölkələri arasında iqtisadi reytinqi ilə bağlı açıqlama

Bu gün mən Quranın hidayəti, Quranın insanı doğru yola yönəltməsi barədə qısaca danışacağam. Əlbəttə, Quranın hidayəti bir görüşdə, belə bir söhbət çərçivəsində hərtərəfli açıqlana biləcək bir mövzu deyil. Mən sadəcə bu barədə qısaca bir söhbət etmək istəyirəm. Vaxtımız olsa, digər mövzularla da bağlı möhtərəm dinləyicilərimizin, tamaşaçılarımızın, əziz İran xalqımızın diqqətinə bəzi məqamları çatdıraram. Mətləbə keçməmişdən əvvəl bir məqamı qeyd etmək istəyirəm. Bunu hələ 2-3 həftə əvvəl əziz xalqımıza demək niyyətində idim, sadəcə fürsət olmadı; yəni deməyim üçün münasib şərait yaranmadı. İndi deyirəm: yeni ilin ilk günü etdiyim çıxışda (2) mən xalqımıza bir statistik rəqəm təqdim etmişdim, daha sonra bir neçə nəfər mənə bu statistikanın doğru olmadığını barədə məlumat verdi. Mən baş idarəməyə mövzunu araşdırmağı tapşırıdım. Araşdırdılar, məlum oldu ki, o insanlar haqlıdılar, düz deyirmişlər, mənim qeyd etdiyim statistika doğru deyilmiş və mənim dediyim – İranın öz iqtisadiyyatına görə dünya üzrə 18-ci yeri tutması – 4-5, yaxud 5-6 il bundan əvvələ aid imiş. Bu barədə mənə xatırlatma etmiş insanlara səmimi təşəkkürümü bildirirəm. Onların sayəsində səhvimizi aradan qaldırmış olduq.

Quranda toxunulan mövzular arasında Quranın hidayəti olduqca yüksək mövqeyə malikdir

Quranın hidayətinə gəlincə; baxın, Allah-taala mübarək ramazan ayının çoxsaylı üstünlükləri içərisində Quranın bu ayda nazil olmasını da qeyd edir:

شَهْرُ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ

“Ramazan ayı Quranın nazil edildiyi aydır”. (“Bəqərə” surəsi, 185-ci ayədən)

Aydındır ki, bu, ramazan ayının ən əhəmiyyətli üstünlüyüdür. Quranın üstünlükləri, gözəl xüsusiyyətləri içərisində isə – Quranın minlərlə üstün xüsusiyyəti var, onlardan çoxunu biz heç dərk etməyə qadir deyilik – Allah-taala onun hidayətini, doğru yol göstərməsini önə çəkir:

شَهْرُ رَمَازَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَ بَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ

“Ramazan ayı insanlara doğru yolu göstərən və içində haqqı batıldən ayırmanın açıq dəlilləri olan Quranın nazil edildiyi aydır”. (“Bəqərə” surəsi, 185-ci ayə)

Bu da aydıdır ki, Quranla bağlı mövzular içərisində onun hidayəti daha üstün mövqeyə malikdir. Qurani-Məcidi özünü hidayət məsələsi ilə başlanır. “Həmd” surəsində bu barədə belə deyilir:

إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

– bizi doğru yola istiqamətləndir.

Mərhum Təbatəbayinin təbiri ilə desək, “Həmd” surəsi əvvəlindən axırına qədər bizə Allah-taala ilə danışmağın ədəb-ərkanını öyrədir; yəni Allah-taala özü bizə Onunla necə danışmaq lazım olduğunu öyrədir. Əvvəldəki “bismillah”dan başlamış sondakı hidayət xahişinə qədər:

إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ، صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ

“Bizi doğru yola yönəlt. Nemət verdiyin kəslərin yoluna”. (“Fatiha” surəsi, 6-7-ci ayələr)

Doğru yol Allahın nemət verdiyi kimsələrin yoludur. Özü də nemət verilmiş o kəslər ki, onlar yollarını azmamışlar, qəzəbə düşər olmamışlar.

Həmçinin “Bəqərə” surəsinin əvvəlində də bu mövzuya toxunulur:

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ، اَلَمْ ذٰلِكَ الْكِتٰبُ لَارِیْبَ فِیْهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِیْنَ

“Bismillahir-rəhmanir-rəhim! Əlif, Lam, MİM. Bu, (Allah tərəfindən nazil edilməsinə, haqdan gəlməsinə) heç bir şəkk-şübhə olmayan, müttəqilərə (Allahdan qorxanlara, pis əməllərdən çəkinənlərə) doğru yol göstərən Kitabdır”. (“Bəqərə” surəsi, 1-2-ci ayələr)

Odur ki Quranın özü də onun hidayət etmə xüsusiyyətinin qeyd olunması ilə başlayır. Bundan başqa, müqəddəs kitabın digər çoxsaylı ayə və surələrində də Quranın hidayətindən, bəndələrin əlindən tutub doğru yola yönəltməsindən danışılır.

Quran bütün bəşəriyyətə müraciət edir. Özü də bu hidayət məxsusi olaraq hansısa bir qrup insana aid deyil. Quran bütün bəşəriyyətə müraciət edir və bütövlükdə insanlığı doğru yola, düzgün məqsədlə sonlanacaq düzgün həyat tərzinə istiqamətləndirmək istədiyini iddia edir:

إِن هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْعٰلَمِیْنَ

“Bu (Quran) aləmlərə (həm insanlara, həm də cinlərə) ancaq bir öyüd-nəsihətdir!” (“Sad” surəsi, 87-ci ayə)

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

Quranın hidayəti insan həyatının bütün sferalarını əhatə edir

Burada qeyd olunması vacib bir məqam var: Quranın hidayəti insan həyatının konkret olaraq hansısa bir sferasına aid deyil. Bu hidayət bəşər həyatının nəhəng əhatə dairəsinə bütövlüklə şamildir. Yəni Quran hansısa sferada bəşəriyyəti doğru yola yönəldib, ehtiyac duyduğu hansısa digər sferada etinasızlıqla başlı-başına buraxmır. Quran həyat səhnəsinin, bəşəriyyətin varlıq meydanının bütün epizodları üçün insana bələdçilik edir və təlimatlar verir. İnsanın mənəvi kamal və yüksəlişindən tutmuş (hansı ki insanın ən böyük istəyi də elə mənəvi yüksəliş, Allahı tanımaq, Rəbbinə yaxın olmaq, Allahı sevməkdir:

هَبْ لِي كَمَالَ الْإِنْقِطَاعِ إِلَيْكَ وَ أَنْرْ أَبْصَارَ قُلُوبِنَا بِضِيَاءِ نَظَرِهَا إِلَيْكَ

Ən böyük ehtiyacımız budur) bəşər cəmiyyətlərinə, onların idarəçiliyinə, haqq-ədalətin bərqərar edilməsinə, toplumların idarə olunması üçün tələb olunan davranışlara, müxtəlif düşmənlərin – batini və zahiri, insanlardan və cinlərdən olan düşmənlərin səy göstərərək cihad etmək yolu ilə dəf edilməsinə, yaxud düşmənçiliklərin aradan qaldırılması metodlarına qədər;

فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَ بَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ

“Sən (pisliyi) yaxşılıqla dəf et! Belə olduqda aranızda düşmənçilik olan şəxsi, sanki yaxın bir dost görərsən! (“Fussilət” surəsi, 34-cü ayə)

Quranın hidayəti bütün bu sferalara aiddir; əxlaqa qədər, ailəyə qədər; məsələn:

رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَ ذُرِّيَّتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ

“Ey Rəbbimiz, bizə zövcələrimizdən və uşaqlarımızdan (sənə itaət eməklə bizi sevindirib) gözümüzün işığı (bəbəyi) olacaq övladlar ehsan buyur...” (“Furqan” surəsi, 74-cü ayə)

Və ya:

وَ أَنْكِحُوا الْأَيْمَىٰ مِنْكُمْ وَ الصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَ إِمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ

“Aranızda olan subay kişiləri və ərəsiz qadınları, əməlisaleh (yaxud evlənməyə qabil) kölə və cariyələrinizi evləndirin. Əgər onlar yoxsuldurlarsa, Allah öz lütfü ilə onları dövlətli edər”. (“Nur” surəsi, 32-ci ayə)

Yaxud övlad tərbiyəsi və sair bu kimi mövzulara, mənəvi-psixoloji sakitliyə qədər; mənəvi-psixoloji cəhətdən rahatlıq insanın ən mühüm ehtiyaclarından biridir:

فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَ عَلَىٰ الْمُؤْمِنِينَ

“Allah Peyğəmbərinə və möminlərə öz dərgahından arxayınlıq (qəlb rahatlığı, mənəvi möhkəmlik) göndərmişdi...” (“Fəth” surəsi, 26-cı ayə)

Quran insana həyatda üzləşdiyi müxtəlif hadisələr zamanı daxilində yaranan təlatümü necə yatırmağın yollarını göstərir.

Quran insana elm öyrənməyi, təbiəti tanımağı tövsiyə edir:

وَ اسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا

“O sizi (atanız Adəmi) yerdən (torpaqdan) yaradıb orada sakin etdi”. (“Hud” surəsi, 61-ci ayə)

– insan elmə, biliyə, təbiətin, varlıq aləminin həqiqətlərini kəşf etməyə can atmalıdır. Quran insanın fərdi davranışları ilə də bağlı göstərişlərini verir:

وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا

“Adamlardan təkəbbürlə üz çevirmə, yer üzündə lovğa-lovğa gəzib dolanma”. (“Loğman” surəsi, 18-ci ayədən)

Və ya:

وَ اقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَ اغْضُضْ مِنْ صَوْتِكَ

“Yerişində müvazinət gözlə (nə çox yeyin, nə də çox asta get) və (danışanda) səsini qaldırma”. (“Loğman” surəsi, 19-cu ayə)

Və sair bu qəbildən olan müxtəlif mövzular da daxil olmaqla həyatın bütün sferaları ilə bağlı Quranda hidayətedici göstərişlər mövcuddur. Yəni Quran insan həyatının bütün sferalarına diqqət ayırır və onların hər biri üçün bir istiqamətləndirici, öyrədici təlimatı var. Mən mühüm məqamlardan bəzilərini qeyd etdim, digər bir sıra önəmli mövzular da var ki, Quranda onların hamısına toxunulur. Nə qədər bixəbər olmaq lazımdır ki, Quranın həyatın müxtəlif məsələlərinə, siyasətə, iqtisadiyyata, hakimiyyətə aidiyyəti olmadığını düşünəsən! Xeyr, Quranın böyük bir qismi məhz elə həyatın ictimai tərəfi ilə bağlıdır.

Quran təlimlərini dərk etmək üçün düşünmək lazımdır

Quran bəşəri kitablar kimi deyil, yəni burada mövzular fəsilərə, başlıqlara ayrılmayıb. Quranda Allah-taala bəzən kiçik bir işarə ilə insana dərya qədər bilik və mərifət bəxş edir. Dərindən düşünüb müxtəlif aspektləri nəzərə alsaq, ağılımızı işə salsaq, bəzən bir kəlmədən heyratımız dərəcədə böyük biliklər qazanmaq mümkündür. Yaxud tutalım, Quranda nəql edilən bir hekayə ilə bizə hansısa mətləb çatdırılır (uzun və ya qısa, peyğəmbərlər və ya qeyri insanlar haqqında olsun; Quranda keçmiş qövlərdən söz açan bir çox hekayələr var). Məsəl üçün, biz iki nəfərin dialoqundan bəhrələnilib nəsə öyrənirik. Və ya konkret olaraq hansısa hadisə baş verib, Quranda bununla bağlı nəsə bəyan edilir, amma deyilənlər o hadisə ilə bağlı olsa da, yalnız həmin hadisəyə aid deyil, ümumi xarakter daşıyır. Buna misal gətirmək istəsəm, “Ali-İmran” surəsinin bu şərif ayəsini qeyd edə bilərəm:

الَّذِينَ قَالَ لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدِ جَمَعُوا كُمْ فَأَخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

“O kəslər ki, xalq onlara: “Camaat (Əbu Süfyan və tərəfdarları) sizə qarşı (qüvvə) toplamışdır, onlardan qorxun!” – dedikdə, (bu söz) onların imanını daha da artırdı və onlar: “Allah bizə bəs edər. O nə gözəl vəkildir!” – deyə cavab verdilər”. (“Ali-İmran” surəsi, 173-cü ayə)

Ayə Uhud döyüşündən sonrakı hadisələrlə bağlıdır. Müsəlmanlar Uhud döyüşündən məğlubiyyətlə, yorğun, yaralı, şəhid vermiş və müsibətlərlə üzləşmiş halda qayıtdıqdan sonra münafiqlərdən bir qrupu ortalığa düşüb belə söz-

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

söhbətlər yaymağa başladı ki, siz burada oturmusunuz, düşmənlərsə orada hazır vəziyyətdədir, Mədinənin yaxınlığında bir yerdə toplaşsınlar, tezliklə hücumu keçib atanızı yandıracaqlar. Peyğəmbər buyurdu ki, yalnız Uhd döyüşündə yaralananlar gəlsin. Gecə ilə qalxıb getdilər, həmin yerdə toplaşmış düşmənləri məğlub edib geri qayıtdılar.

إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ

– münafıqlar şayiə yayırdılar ki, düşmənlər atanızı yandıracaqlar, sizə elə edəcəklər, belə edəcəklər, bunlarsa gedib problemi kökündən həll edərək geri qayıtdılar:

فَأَنْقَلَبُوا بِنِعْمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَفَضْلٍ لَمْ يَمَسَّ لَهُمْ سُوءٌ

“Sonra da Allahın neməti və lütfü sayəsində özlərinə heç bir əziyyət toxunmadan geri döndülər”. (“Ali-İmran” surəsi, 174-cü ayə)

Baxın, bu məsələ konkret hadisə ilə bağlı olsa da, yalnız o dövrə aid deyil. Belə şeylər bu gün də var, bütün dövrlərdə də olub.

Quranın hidayəti daimidir, meydanda olub iş görmək vacibdir

Biz oxşar situasiyalarda nə vaxt Qurana müraciət edib cavabı onda axtarsaq, Quranın bizə doğru yol göstərməsini istəsək, Qurani-Kərim həmin mövzuda bizə bələdçilik edəcək. Bu gün də eynilə o cürdür, bu gün də kimlərsə gəlib bizim aramızda şayiə yaya bilər ki, “filan dövlət, filan qüvvə, filan super-dövlət, filankəslər sizin əleyhinizə ittifaqa girir, işiniz bitib, çıxılmaz vəziyyətdəsiniz” və sair. Burada da eyni vəziyyətdir:

فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

“...(bu söz) onların imanını daha da artırdı və onlar: “Allah bizə bəs edər. O nə gözəl vəkildir!” – deyər cavab verdilər”. (“Ali-İmran” surəsi, 173-cü ayə)

Əlbəttə, “Allah bizə bəs edər. O nə gözəl vəkildir!” deməklə evin bir küncündə oturub qalmaq uyğun gəlmir. O dövrdə müsəlmanların etdiyi kimi, meydana çıxıb iş görmək lazımdır. Quranın bizə öyrətdiyi dərs budur: meydanın ortasına çıxıb lazım olan işi görün və “Allah bizə bəs edər. O nə gözəl vəkildir!” – deyin.

Həzrət Baqir (ə) və Həzrət Sadiqin (ə) inanılmış, üstün səhabələrindən olan Füzeyl ibn Yəsar nəql edir ki, İmam Baqirdən bir rəvayətin mənası barədə soruşdum. Söhbət aşağıdakı rəvayətdən gedir:

مَا فِي الْقُرْآنِ آيَةٌ إِلَّا وَ لَهَا ظَهْرٌ وَ بَطْنٌ

– “Quranın bütün ayələrinin üzü və astarı, zahiri və batini var”; əlbəttə ki, rəvayətin davamı da var. Deyir, soruşdum ki, bu zahir və batin nə deməkdir. Həzrət buyurdu:

بَطْنُهُ تَأْوِيلُهُ

– ayənin batini onun yozumu, izahıdır. Zahiri ilə məsələ aydındır, zahir zahirdir. Batin isə ayənin yozumudur. Ayənin yozumu deyəndə onun məzmununa uyğun olan, məzmunu uyğun nəzərdə tutula biləcək mənə və məqsəd

başa düşülür.

مِنْهُمْ مَا مَضَىٰ وَ مِنْهُمْ مَا لَمْ يَكُنْ بَعْدُ يَجْرِي كَمَا تَجْرِي الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ (3)

– daim insanın başı üzərində olan, hansısa ayrıca bir günə aid olmayan günəş və ay kimi, bu ayələr də daim bizim başımız üzərindədir, həmişə var. Belə deyil ki, bir gün olsunlar, o biri gün isə olmasınlar. Odur ki Quranın hidayəti bu cürdür.

Quran insan həyatının bütün ictimai-siyasi arenalarında iştirak edir

Qurani və İslam dinini şəxsi məsələlərlə, ibadətlə məhdudlaşdıran, insanları guşənişinliyə dəvət edib, cəmiyyətə daxil olarkən Qurani bir kənara qoymalı olduqlarını düşünənlər Qurani bilmir, tanımır. Doğrudan da, Qurana belə deyillər, Qurana tanışlıqları yoxdur. Hətta deməliyəm ki, Qurani oxumayıblar. Ona görə də belə yanlış mühakimə yürüdüüb səhv edirlər. Həqiqətən, Qurana tanış deyillər. Quran ictimai-siyasi proseslərdən əsla kənar durmur, tağutlar, imperialistlər, müstəmləkəçilər və zalımlarla mübarizə aparmaqdan çəkinmir. Quran həmişə belələrinin qarşısında durub və əgər siz Qurana iman gətirmisinizsə, artıq təbii olaraq Quran sizin həyatınızda var. Bəli, deməli, Quran həyatın bütün sferalarında bəşər övladının əlindən tutub onu istiqamətləndirməyi öz öhdəsinə götürüb. Buna əsla şübhə yoxdur.

Quranın hidayətindən istifadə etməyin vacib şərti: təqva

Burada digər bir məqam da var: Quran bizim istifadəmiz üçün hazırdır, amma bizim ondan istifadə edib etməməyimiz, bunu bacarıb-bacarmamağımız özü mühüm bir məsələdir. Bəli, Quran öz təlimlərini, hidayətini bizə təqdim edir, amma biz Quranın bu hidayətindən nə zaman yararlana bilirik?

هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ

“... müttəqilərə (Allahdan qorxanlara, pis əməllərdən çəkinənlərə) doğru yol göstərən Kitabdır”. (“Bəqərə” surəsi, 2-ci ayə)

Təqva olanda, təqvalı olduğumuz zaman. Təqva olarsa, bu hidayət sözün əsl mənasında, tam mənada bizim ixtiyarımızda olacaq. Əlbəttə, Quranda bu mövzuda bir çox təbirlər, ifadələr var, amma hamısının istinad etdiyi əsas tezis birdir. Burada – Quranın əvvəlində “قِينَ تَلْمِيذِيْهُ” deyilir, başqa bir yerdə “نِنِيْنِ وَّمُلْمِلِ شَرِيْ بِيْ وِيْ دُهُ” – “möminlər üçün hidayət və müjdəçi” (4), başqa bir yerdə “نُونِ وَّمِيْوَمِقْلَةَ حَمْرٍ وِيْ دُهُ” – “inanən bir qövüm üçün hidayət və mərhəmət” (5), digər bir yerdə “مِيْنِ سَلْمِلِ شَرِيْ بِيْ وِيْ دُهُ” – “müsəlmanları doğru yola yönəldən və müjdə verən” (6) şəklində gəlir. Bir yerdə də “اَسْلِيْزِيْ دُهُ” – “insanlara yol göstərən” ifadəsi ilə qeyd olunur. Bu, hidayətin müxtəlif mərtəbələridir. “هُدًى يَّخُودُ” yaxud “هُدًى لِّلْمُتَّقِيْنَ”, bilər edə istifadə ondan hamı, ixtiyarındadır insanların bütün Quran yəni – “لِلنَّاسِ”

deməli, Bəli, müəyyənləşdirir üçün insanlar mərtəbələrini bəhrələnməyin hidayətdən bu isə “هُدًى وَّ بُشْرَىٰ لِّلْمُؤْمِنِيْنَ” Quranda təqva hidayətin mərtəbələrindən biri kimi göstərilmişdir.

Allah qorxusu

Digər ayələrdə hidayətin meyarı kimi “خَشِيْتِ” – “Allah qorxusu” qeyd olunur. Bir qədər sonra qeyd edəcəyim kimi, Quranda Allah qorxusu da yenə təqva ilə əlaqələndirilir:

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

إِذْ مَا تُنذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمَنَ الْغَيْبِ فَبَشَّرَهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ

“Sən ancaq Qurana tabe olub, Rəhmandan (Onu) görmədən qorxan kimsəni qorxuda bilərsən. Beləsinə (axirətdə) bağışlanacağı və çox gözəl bir mükafata (Cənnətə) nail olacağı ilə müjdə ver!” (“Yasin” surəsi, 11-ci ayə)

– mübarək Yasin surəsindədir; Quranın çəkirdici, qorxuducu təlimlərindən yalnız o adamlar yararlanırlar ki, onlarda Allah qorxusu var; Quranın təbliğatı yalnız belələrinə təsir göstərə, əllərindən tutub doğru yola istiqamətləndirə bilər. Və ya mübarək “Taha” surəsində:

مَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى، إِلَّا تَذَكُّرَةً لِمَنْ يَخْشَى

“Biz Qurani sənə məşəqqət çəkməyin üçün nazil etmədik! (Biz onu Allahın əzabından) qorxan bir kimsəyə yalnız öyüd-nəsihət olaraq (göndərdik)”. (“Taha” surəsi, 1-3-cü ayələr)

Quranda Allah qorxusu ilə bağlı bir neçə digər ayə də var. Allah qorxusu da təqvalı olanların xüsusiyyətidir. Yəni təqvalı olduğumuz zaman Allah qorxusu da bizə sarı gəlir. Bu yerdə mən aşağıdakı ayəni qeyd edərdim:

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ وَ هَارُونَ الْفُرْقَانَ وَ ضِيَاءً وَ ذِكْرًا لِّلْمُتَّقِينَ

“Biz Musa və Haruna Furqanı (haqqı batıldən ayıran Tövrati doğru yolu göstərən) bir nur və müttəqilərdən ötrü öyüd-nəsihət olaraq vermişdik”. (“Ənbiya” surəsi, 48-ci ayə)

Musa və Haruna müttəqilərə öyüd-nəsihət verib onları doğru yola hidayət etmək verilmişdi. Müttəqilər kimdir? Bu suala Quran aşağıdakı kimi cavab verir:

الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ

“O kəslər ki, onlar öz Rəbbindən Onu görmədən qorxarlar”. (“Ənbiya” surəsi, 49-cu ayə)

Deməli, təqva və Allah qorxusu da yanaşıdır, yaxud da əsasən bir-birindən ayrı deyil, eyni məfhumun içərisinə daxildir.

Xof və qorxunun fərqi

Əlbəttə ki, qorxu xofdan fərqlənir. Qorxu insanda qarşı tərəfin əzəmətini dərk etməkdən qaynaqlanan bir haldır. Buna qorxu deyilir. Varlıq aləmini yaradanın qarşısında keçirilən qorxu hissi Həzrəti-Həqqin əzəmətini dərk etməkdən irəli gəlir:

إِذْ مَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ

“Allahdan Öz bəndələri içərisində ancaq alimlər qorxar”. (“Fatir” surəsi, 28-ci ayə)

Məhz Allahı daha çox tanıyan, Yaradan haqqında bilikləri daha yüksək olan insanlar Allahdan qorxarlar. Əlbəttə ki, qorxu və xofun mənalrı yanlış dərk olunmamalı, bu şeylər Allah-taalanın müqəddəs zətinin qorxuducu olması kimi qəbul edilməməlidir. Xeyr,

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

إِذْ مَا تُنذِرُ مَنْ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمَنَ الْغَيْبَ

Allah qorxusu var, lakin Allahın rəhmi də öz yerindədir. Bəşəriyyətə lütf və inayətin təzahürü olan Rəhman Allahın qarşısında keçirilən qorxu hissi Onun əzəmətindən qaynaqlanır.

Xülasə, ramazan ayı Quran ayıdır və bu ayda, həqiqətən də, Quranın hidayətindən bəhrələnmək mümkündür. Quran oxuyaq, çox oxuyaq, diqqətlə oxuyaq, düşünərək, şüurlu oxuyaq, Allah-taalaya diqqət yönəldərək oxuyaq, Quran oxumaq üçün Allah-taalanın özündən kömək istəyək və bilək ki, ürəklər Quranla cilalanıb parlaqlıq qazanır. Əmirəlmöminin (ə) buyurur:

وَإِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ لَمْ يَعِظْ أَحَدًا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ

“Nəhcül-bəlağə”-nin 176-cı xütbəsidir, Quran haqqında bəhs olunur, olduqca gözəldir. Bəzən mən söhbətlərimdə bu xütbədən sitatlar gətirirəm. Burada buyurur:

وَإِنَّ اللَّهَ سُبْحَانَهُ لَمْ يَعِظْ أَحَدًا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ

– Allah-taala heç bir səmavi kitabında Quranda olduğu qədər bəşəriyyətə öyüd-nəsihət verərək insanlığı doğru yola istiqamətləndirməyib.

فَإِنَّهُ حَبْلُ اللَّهِ الْمَتِينُ وَسَبَبُهُ الْأَمِينُ وَفِيهِ رَبِيعُ الْقَلْبِ

– Quran qəlbin baharıdır, ürəklərə baharı gətirir, qəlbləri təravətləndirir, canlandırır, onları həqiqi bilgi və maraqların cücərməsi üçün hazır vəziyyətə gətirir.

وَفِيهِ رَبِيعُ الْقَلْبِ وَيَنَابِيعُ الْعِلْمِ وَمَا لِلْقَلْبِ جِلَاءٌ غَيْرُهُ

– qəlblər üçün Qurandan başqa cilalayıcı yoxdur. Bayaq qeyd etdiyim “cilalamaq” ifadəsi Əmirəlmöminin Əlinin (ə) kəlamındandır.

Quranın təbliğatçıları olaraq qarelər müqəddəs kitabı itaətkarlıqla və mənaya diqqət yetirərək oxumağa önəm verməlidirlər

Əziz Quran qareləri, indi deyəcəklərim ilk olaraq sizə aiddir: siz özünüzü Quran təbliğatçısı bilməlisiniz; təkcə Quran qaresi, Quran oxuyan bir şəxs yox, Quran təbliğatçısı. Bayaq keçmiş qarelərdən bəzilərinin adları çəkildi, səs yazıları səsləndirildi. Onlardan bəziləri oxuyanda, elə bil, Quran insana nazil olur; yəni nə dediklərini, nə oxuduqlarını başa düşürlər. Mənaya diqqət yetirərək, ürəkdən oxuyurlar (əlbəttə ki, bəzi qarelər belə deyil), ona görə də dinləyənlərə daha çox təsir göstərə bilirlər. Qare özünü Quranın təbliğatçısı bilməlidir.

Siz bilməlisiniz ki, Quranı təbliğ edirsiniz. Tilavətçilərin, tilavət məclislərinin, həqiqətən də, böyük rolu var, tilavətçilərin yetişdirilməsi çox böyük və önəmli bir işdir. Allaha şükürlər olsun ki, ölkəmizdə bu iş həyata keçirilir, geniş yayılıb, mənaya dərinlən diqqət yetirərək, itaətkarcasına Quran tilavət edənlər var. Mənaya, mütləq, diqqət yetirin; hansısa məkanda Qurandan bir hissə tilavət etmək istəyirsinizsə, əvvəlcədən beyninizdə buna hazırlaşın. Təfsirə, yaxud tərcüməyə müraciət etmək lazımdırsa, edin. Sevindirici haldır ki, tilavətçilərimizin çoxu Quranı dərk edir, ayələrin mənasını başa düşür və tərcüməyə ehtiyacları yoxdur, lakin tərcümə və ya təfsirə ehtiyac olduğu təqdirdə mənbələrə müraciət etmək, Quranı tam diqqətlə və ifadəli şəkildə oxumaq lazımdır.

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

Hədlərə düzgün riayət etmək şərtilə gözəl səs və avazdan istifadə etmək

Bəzilərinin səs vasitəsilə etdiyi bəzi priyomlara (onların qareləri də edir, bizim uşaqlarımızdan da edənlər var) o qədər də diqqət yönəltməyin. Yəni mənaya daha çox diqqət yetirmək lazımdır. Əlbəttə, mən yaxşı səs və avazı yüzdə-yüz qəbul edirəm. Gözəl avazlar seçib öyrənmək, onları tətbiq etmək yaxşı bir şeydir, lakin diqqət etmək lazımdır ki, düzgün hədlərdən, doğru yoldan kənara çıxmayasın. Quranla bağlı mənim deyəcəklərim bunlar idi.

Koronavirusla mübarizədə səhiyyə mütəxəssislərinin xəbərdarlıqlarına diqqətli yanaşmaq və qəti qərarlar qəbul etmək lazımdır

Digər bir mövzuya da toxunmağı vacib hesab edirəm. Bu, ölkəmizi və bütün dünyanı cənginə almış, hamımızın, bütün vətəndaşlarımızın həyatına təsir göstərən, həqiqətən də, mənhus bir təzahür olan bu pandemiya, koronavirus mövzudur. İlin ən gözəl günləri, doğrudan da, baharın ilk günləridir. Təəssüflər olsun ki, bu il bu xəstəlik ilin ən gözəl, ən ürəkəçən günlərini xalqımıza zəhər etdi. Vəfat edənlərin, yoluxanların sayı artdı. Bu şeylərin üzərindən asanlıqla keçmək mümkün deyil. Bu kədərli və sarsıdıcı statistika hamımızı – həm rəsmiləri, həm də sadə insanları – ayıltmalıdır, diqqətli olmalıyıq. Gəlin xəstəliklə zarafat etməyək. Rəsmilər tələb olunan işləri qətiyyətlə görməlidirlər. Yəni bu işi bilən adamların – həkimlərin, səhiyyə rəsmilərinin və sairin müəyyən etdiyi qaydalara onların dediyi kimi əməl olunmalıdır. Yəni belə düşünün ki, bu pandemiya istənilən başqa problemdən daha acınacaqlıdır. Çünki pandemiya həm xəstəlik deməkdir, həm işsizlikdir, həm məişət problemləridir, həm də insanın əzizlərinin həyatdan getməsidir. Bu xəstəlik ölkənin bütün planlarına öz təsirini göstərir. Hazırda da bu belədir. Elə etməliyik ki, bu xəstəlik dayansın, ona qalib gələk, onu yenək. Bu işə yalnız konkret fəaliyyət proqramları və siyasətlər hazırlayıb onları icra etməklə, həmçinin biz vətəndaşların sağlamlığımızın qorunması üçün müəyyən olunmuş qaydalara riayət etməyimizlə mümkündür.

Səhiyyə işçilərinə minnətdarlıq

Bu məqamda ölkəmizin səhiyyə işçilərinə öz dərin hörmət və minnətdarlığımı bildirmək istərdim. Onları uca tutmaq, minnətdarlıq etmək, həqiqətən də, borcumuzdur. O maskanı taxırsan – hələ təkə o maskanı – bir az çox taxanda, görürsən ki, adama əziyyət verir. O gənclər, o həkimlər, tibb bacıları, sanitarlar və digər səhiyyə işçiləri bu istidə o əziyyətli paltarlarla xəstəxanalarda, yaxud haradasa kənarında saatlarla işləyirlər. Görün nə qədər çətindir. Onların gördüyü bu iş, həqiqətən də, Allah yolunda cihaddır. Allah yolunda cihaddır və düşünürəm ki, çox böyük savabı var.

Cihad qüvvələri səhiyyə işçilərinə yardım və əməkdaşlıq üçün işə qoşulmalıdır

Camaat da dəstək olmalıdır. Ötən ilin əvvəllərində, pandemiya təzə başlayanda işə qoşulub xəstəxanalarda tibb bacılarına və sanitarlara kömək edən, həmçinin xəstəxanalardan kənarında əlindən gələnlə köməyi əsirgəməyən vətəndaşlarımız var idi. Qoy hazırlıqlı insanlar yenə də könüllü olaraq bu işə yardım etsinlər.

İctimai dəstək hərəkatını, mömincəsinə yardımları davam etdirərək genişləndirmək və daha da yüksək səviyyəyə qaldırmaq lazımdır

Bu sahədə növbəti mühüm məqam xalqdan gələn maddi yardımlardır. Ramazan ayı ehsan ayıdır, həmişə də belə olub. Adi halda da ramazan ayında imkanı çatan möminlər ehtiyacı insanlar üçün ehsan süfrələri açır. Koronavirus şəraitində isə bu məsələ ikiqat əhəmiyyət kəsb edir. Bu ramazan ayında camaatımız öz aralarında bu cür mömincəsinə yardımları, bu ictimai dəstək hərəkatını daha da genişləndirib, həqiqətən də, pik həddə çatdırmalıdır.

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

Əlbəttə, mən bilirəm ki, bir qrup insan mənim tapşırığımı gözləmədən özləri bu işə start verib, ölkənin dörd bir yanında, şəhər mərkəzlərindən uzaq yerlərdə ehtiyacı olanlara yardımlar göstərməklə məşğuldur. Ya bu işə başlamağa hazırlaşılar, ya da artıq başlayıblar. Mən bunu bilirəm, amma bir daha qeyd etmək istəyirəm ki, bu işi davam etdirin, daha da genişləndirin. Hamı əlindən gələni etsin ki, bu mömincəsinə yardım aksiyaları ən yüksək səviyyəyə çatsın. Koronavirus məsələsi, bu xəstəliklə bağlı deyəcəklərim, tövsiyələrim də bu qədər.

Nüvə razılaşması ilə bağlı ölkənin siyasəti aydın və konkret, danışıqlarda iştirak edən rəsmilərimiz yorucu müzakirələrdən çəkinməlidirlər

Günümüzün aktual məsələləri olan nüvə razılaşması və sanksiyalar barədə də bir-iki cümlə deyim. Bu mövzuda çox danışılır. Biz ölkənin siyasətini elan etmişik, rəsmilərə də demişik. Üzbəüz görüşlərimizdə də demişik, rəsmi şəkildə də yazıb göndərmişik, iclaslarda və ümumi çıxışlarımızda da qeyd etmişik. Ölkənin siyasəti, rəsmilərin nə etməli olduqları məlumdur. İndi rəsmilər belə qərara gəliblər ki, bu siyasəti icra etmək üçün danışıqlarda iştirak etməlidirlər. Mənim buna heç bir sözü, etirazım yoxdur, intəhası bir şeyə diqqət etmək lazımdır ki, danışıqlar yorucu xarakter almasın. Tərəflərin bu danışıqları uzun-uzadı davam etdirmək istəməsi ölkəmiz üçün zərərli, təhlükəlidir.

Amerikalılar öz qanunsuz istəklərini zorla qəbul etdirmək üçün danışıqlar aparırlar

Bir məqama da diqqət yetirin: amerikalılar daim danışıqlardan dəm vurur, “Biz İranla birbaşa danışıqlara hazırıq” və sair bu kimi sözlər deyirlər. Lakin amerikalıların danışıqlara getmək istəməkdə məqsədi haqq olan sözü qəbul etmək deyil. Xeyr, onlar danışıqları öz haqsız fikirlərini qəbul etdirmək üçün istəyirlər! Onların əməli və niyyəti ümumiyyətlə bu prinsip üzərində qurulub, hansısa haqq sözü eşidib təsdiq etmək, qəbul etmək niyyətində deyillər. Baxmayaraq ki, o avropalı cənablardan bəziləri də qapalı iclaslarda İranın haqlı tərəf olduğunu etiraf edirlər. Bizim rəsmilərimiz, danışıqlara göndərdiyimiz diplomatlar bu barədə bizə məlumat verirlər. Biz demişik ki, əvvəlcə sanksiyalar qaldırılsın. Çünki biz onların verdikləri vədə əməl edəcəklərinə arxayın deyilik. İndiyə qədər on dəfələrlə söz verib əməl etməyiblər, yaxud əksini ediblər, indi də o cür edəcəklər. Ona görə də əvvəlcə onlar bizim dediyimizi etməlidirlər ki, biz arxayın olaq, ondan sonra öz öhdəmizə düşən nədirsə, ona əməl edək. Danışıqlarda Avropa tərəfdən iştirak edən nümayəndələr bəzən qapalı iclaslarda bu siyasətin doğru olduğunu, İranın haqlı olduğunu təsdiqləyirlər, amma qərar qəbul etmək vaxtı gələndə, doğrudan da, amerikalılardan asılı olduqlarına görə müstəqil hərəkət edə bilmirlər. Amerika öz istəklərini başqalarına zorla qəbul etdirməyə çalışan, hegemon bir dövlətdir, ona görə də elə təhqiramiz və yekəxana təkliflər irəli sürür ki, o təklifləri heç gözdən keçirmək də mümkün olmur. Ümidvaram, ölkəmizin rəsmiləri tamamilə gözüaçıq bir şəkildə, qətiyyətlə, Allaha təvəkkül edərək, dillərində “أَسْبِجْ” işdə gördükləri taala-Allah ,gedəcəklər irəli ilə zikri “!vəkildir gözəl nə O .edər bəs bizə Allah” – “اللَّهُ وَ نِعَمَ الْوَكِيلِ” onlara uğur qazandıracaq və xalqımızı sevindirə biləcəklər, inşallah.

Ümidvaram, Allah-taala bu şərəfətli ayı bizim xalqımız və bütün müsəlman xalqlar üçün mübarək edəcək, bizə öz bərəkətini nazil edəcək, quru və təşnə canlarımıza öz rəhmətini yağış kimi yağdıracaq, xalqımızın hər bir nümayəndəsinə, haqq yolunun bütün mücahidlərinə özünün maddi və mənəvi bərəkətlərini nəsib edəcək, inşallah; dahi liderimiz İmam Xomeyninin pak ruhunu qiyamət meydanına şəhidlərlə, şəhidlərimizin pak ruhlarını ilkin İslam dövrünün şəhidləri ilə birgə gətirəcək, inşallah. Uca Allahım bizim salamımızı, sevgimizi və ixtisasımızı aləmin mövlası İmam Mehdi Sahibəzzamanın (Ruhlarımız ona fəda olsun!) qədəmlərinin tozuna yetirsin, bizi o həzrətin razılığına və duasına layiq etsin, inşallah.

(1) Proqramın əvvəlində qarelərdən bir neçəsi Qurandan ayələr tilavət etmiş, çıxışların arasında isə Ali Məqamlı Rəhbərin ötən illərdə qarelərlə keçirdiyi ramazan görüşlərindən kadrlar nümayiş olunmuşdur.

دفتر مقام معظم رهبری
www.leader.ir

- (2) Ali Məqamli Rəhbərin Novruz bayramı ilə əlaqədar çıxışı (01.01.1400)
- (3) Bihartül-ənvər, c. 89, səh. 94
- (4) "Bəqərə" surəsi, 97-ci ayə
- (5) "Əraf" surəsi, 52-ci ayə
- (6) "Nəhl" surəsi, 102-ci ayə